

การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

Development of the Instructional Model to Enhance Learning Happiness of Junior High School Students

บุญยกร ประกอบวรการ^{1*}, อติศร เนาวนนท์² และสมบุญณ์ ตันยะ³
Bunyakon Prakobvorakan^{1*}, Adisorn Naowanondha² and Somboon Tanya³

(Received: Aug 13, 2022; Revised: Sep 26, 2023; Accepted: Oct 17, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดความสุขในการเรียนรู้ และแนวทางการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ 2) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนการศึกษาผลการใช้รูปแบบ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 15 คน โรงเรียนบ้านจิ้ว ได้มาโดยการสุ่มแบบหลาย ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตการสอน แบบวัดความสุขในการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้วิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบ และตัวชี้วัดความสุข มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านนักเรียน และด้านเพื่อน แนวทางการเรียนการสอน มี 3 ด้าน คือ ด้านครูผู้สอน ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการวัดและประเมินผล 2) รูปแบบมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ผลการตรวจสอบรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) การทดลองใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ การเรียนหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยนักเรียน มีความพึงพอใจ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน ความสุขในการเรียนรู้ มัธยมศึกษาตอนต้น

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000

Ph.D., Student of Curriculum and Instruction, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima, 30000, Thailand

* Corresponding author; e-mail: boonyagon50@gmail.com

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000

Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล นครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

Faculty of Education, Vongchavalitkul University, Nakhon Ratchasima 30000

ABSTRACT

The research objectives were to: 1) study the components and indicators of learning happiness and instructional guidelines; 2) develop an instructional model; and 3) find out the effect of using the model to enhance learning happiness. The sample consisted of fifteen grade 7 students at Ban Ngew school by multi-stage random sampling. The data tools were the teaching observation form, the learning happiness scale, the learning achievement scale, and the satisfaction questionnaire. The statistics used were mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and t-test.

The study revealed that 1) the two components and indicators of learning happiness were learners and friends, and there were 3 aspects of the instructional mode, which were teachers, environment, and measurement and evaluation, 2) the model contained five components: principles, objectives, learning management, measurement and evaluation, and successful conditions. The results of the investigation revealed that the model was appropriate at a high level, and 3) the results of the model testing showed that after using the model the students' learning happiness, and learning achievement were significantly higher than before at the .05 level, and the overall satisfaction of the students was at a high level.

Keywords: Instructional model, Learning satisfaction, Junior high school

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาของไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2545) ได้เน้นให้นักเรียนสำคัญที่สุด มุ่งเน้นที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นคนเก่ง ดีมีสุข โดยเฉพาะในมาตรา 22 และ 24 ที่มีเนื้อหามุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และให้มีการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 8-9) ซึ่งการที่จะพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพทางการเรียนรู้ หรือการดำเนินชีวิตให้สามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องเน้นการสอนให้นักเรียนได้รู้จักคิด มุ่งเน้นการฝึกนักเรียนให้ใช้ความคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างเป็นระบบ รู้จักวิเคราะห์ ไม่มองเห็นสิ่งต่างๆ อย่างตื้นๆ หรือเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดให้กับนักเรียนจึงมีความสำคัญมีส่วนช่วยให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง (กิตติชัย สุรัสวดีโนบล, 2558, น. 74-80)

จากการรายงานการจัดการศึกษาของไทยในปีการศึกษา 2562-2564 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ ผลการศึกษา “โครงการวิจัยเพื่อประเมินผลและถอดบทเรียนการพัฒนาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย พบว่า

การปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน เช่น การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based learning) การเรียนการสอนแบบเปิด (Open approach) ของโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรม ที่ทำการทดลอง พบว่า นักเรียนเกือบร้อยละ 50 มีความสุขมากขึ้นเมื่อมาโรงเรียน นักเรียนกลุ่มอ่อนเริ่มมีความเข้าใจมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564, น. 165-169) แต่ปัจจุบันยังมีปัญหาในด้านการเรียนการสอน กล่าวคือ ครูผู้สอนยังใช้วิธีการสอนแบบยัดผู้สอน เป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นเนื้อหา ปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน นักเรียนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองควบคุมจิตใจให้จดจ่อ กระตือรือร้นกับสิ่งที่ควรสนใจ นักเรียนไม่มีความสุขกับการเรียนรู้ และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (กิตติชัย สุธาสิโนบล, 2558, น. 74-80)

แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธ หลักโยนิโสมนสิการเป็นการฝึกให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดวิธีการคิดหาเหตุปัจจัย แยกแยะคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม ฝึกการใช้ความคิดอย่างใคร่ครวญ (กิตติชัย สุธาสิโนบล, 2558, น. 74-80) ซึ่งสอดคล้องกับ Theory U ของ ออโตโต ซาเมอร์ กล่าวถึง การพัฒนาจิตใจหรือทำให้เกิดสติ ทำให้คนมีเวลาคิดพิจารณา ใคร่ครวญ เริ่มต้นที่การมองเห็นคุณค่าที่อยู่ภายในของมนุษย์ทุกคน และมนุษย์เมื่อมารวมกัน เป็นสัตว์สังคมการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (Scharmer, 2007) การพัฒนานักเรียนด้านจิตใจ นอกจากจะพัฒนาได้โดยใช้หลักทางพุทธ ศาสนาโดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ และแนวคิดจาก Theory U แล้วยังต้องคำนึงถึงสุขภาพกาย การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความสุข คือ การเรียนรู้ที่พัฒนานักเรียนอย่างสมดุลในกิจกรรมการเรียนรู้ ในสังคมของเราปัจจุบันความสุขในการใช้ชีวิตน้อยลงทุกวัน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนสภาพอากาศ หรือการเกิดโรคอุบัติใหม่ จนทำให้การใช้ชีวิตในสังคมในองค์กร หรือในโรงเรียนทำให้ความสุขลดน้อยลง อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญที่สนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เห็นความสำคัญของการสร้างความสุขได้นำแนวคิดองค์กรแห่งความสุข (Happy workplace) ซึ่งเป็นแนวคิดของการจัดสมดุลชีวิตมนุษย์ผ่านความสุขสามส่วนด้วยกัน คือ 1) ความสุขของตัวเอง 2) ความสุขของครอบครัว และ 3) ความสุขขององค์กรในสังคม เป็นกระบวนการพัฒนาคนในองค์กรอย่างมีเป้าหมายให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (อริวัฒน์ เจียวิวรรธน์กุล, 2557)

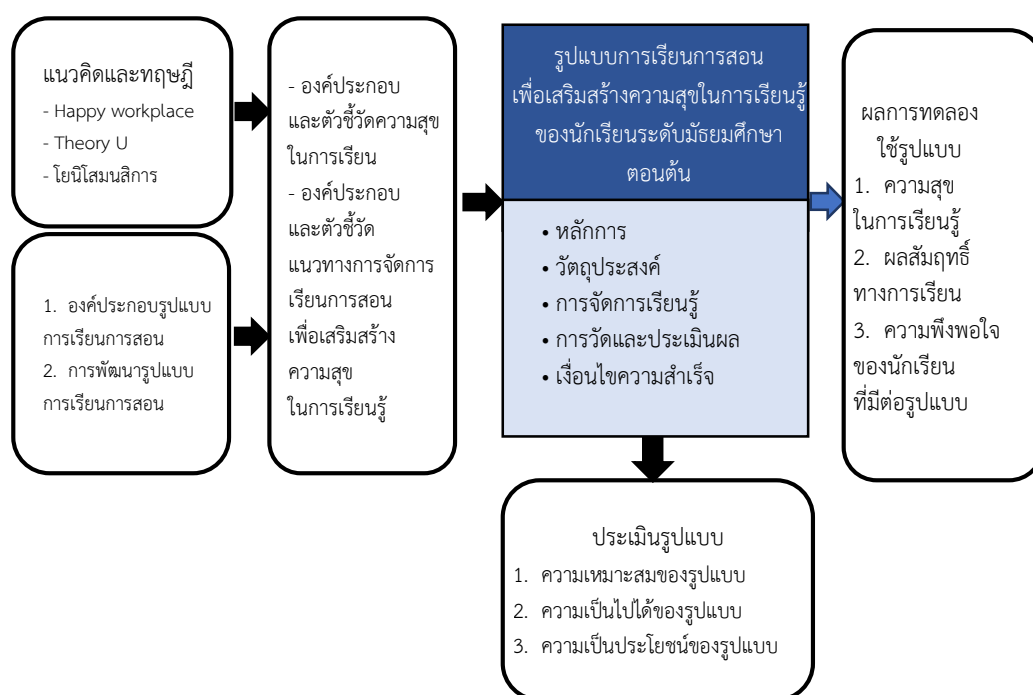
ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การที่ผู้สอนจะจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุขในการเรียนรู้ตามหลักสูตร การออกแบบการเรียน การสอน ควรเป็นกระบวนการที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน จึงจะสามารถพัฒนานักเรียน ให้มีความสุขสมดุลทั้งร่างกายและจิตใจให้บรรลุเป้าหมายได้ ผู้วิจัยในฐานะที่มีบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู จึงได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดความสุขในการเรียนรู้ และแนวทางการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการจัดการเรียนการสอน และศึกษาแนวทางการเรียนการสอนตามแนวทางพุทธวิธี โดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นการคิดอย่างมีเหตุและผล ไม่คิดตามความต้องการของตนที่ไร้ซึ่งเหตุและผล การหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม (ทิตินา แวมมณี, 2559, น. 29-34) ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีตัวยู (Theory U) ของ ออตโต ชาร์เมอร์ เสนอแนวคิดการเรียนรู้จากอนาคต (Leading form the future) การที่จะพัฒนานักเรียนทำให้เกิดสติ ทำให้คนมีเวลาคิด พิจารณา ใคร่ครวญนานขึ้น (Scharmer, 2007) พร้อมทั้งนำเอาแนวคิด Happy workplace คือ แนวคิดของการจัดสมดุลชีวิตมนุษย์ผ่านความสุขของตนเอง ครอบครัว และสังคม ซึ่งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้มีความสุขอย่างยั่งยืน สร้างทัศนคติเชิงบวก (อิริวัฒน์ เจียวิวรรธน์กุล, 2557) ผู้วิจัยนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดความสุขในการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี ตำรา หนังสือ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ แล้วรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้องค์ประกอบ และตัวชี้วัดความสุขในการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูผู้สอน จำนวน 3 คน และนักเรียน จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกสังเกตการสอน แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบ และตัวชี้วัดความสุขในการเรียนรู้ แบบบันทึกพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของนักเรียน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index: IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 มาร่างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน แล้วปรับปรุงพัฒนารูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำรูปแบบไปใช้จริง ในส่วนการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 56 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน Multi-stage random sampling (พิสนุ พองศรี, 2557, น. 107) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยผู้ช่วยผู้วิจัยนำรูปแบบไปใช้สอนนักเรียนในสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 15 คน โรงเรียน

บ้านจิว อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) (พิสนุ พงศรี, 2557, น. 107) เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบและแผนการจัดการเรียนรู้ “แฮปปี้ซิกโมเดล (Happy six model)” มีรายละเอียดดังนี้

1. คู่มือการใช้รูปแบบ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 และรูปแบบการเรียนการสอนในขั้นตอนที่ 2 มาเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ “แฮปปี้ซิกโมเดล (Happy six model)” โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมิน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสุขในการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง และสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยผู้วิจัยร่วมกับครูผู้สอน (ผู้ช่วยวิจัย) ศึกษากรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสุขในการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา แล้วร่างแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดวัน/เวลาที่ใช้สอน จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมิน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

3. การทดลองใช้คู่มือการใช้รูปแบบ และแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสุขในการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจัตุรัสวิทยานุกูลซึ่งไม่ใช่โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ห้อง นักเรียน จำนวน 30 คน ทำการทดลอง จำนวน 4 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยกับผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้น ม.1-ม.3 ก่อนการทดลองนำคู่มือการใช้รูปแบบ แผนการจัดการเรียนรู้ อธิบายให้ผู้ช่วยวิจัยเข้าใจ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และร่วมกันพิจารณาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ “แฮปปี้ซิกโมเดล (Happy six model)” กำหนดเวลาสอน ระหว่างวันที่ 1 ถึง 24 มีนาคม 2565 วันละ 1 ชั่วโมง ก่อนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความสุขในการเรียนรู้ไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว จึงจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ “แฮปปี้ซิกโมเดล (Happy six model)” ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ระหว่างการทำกิจกรรมของนักเรียน เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้นแล้ว จึงนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความสุขในการเรียนรู้ และแบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียน ไปทดสอบกับนักเรียนอีกครั้ง หลังจากการใช้รูปแบบ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสุขในการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ แบบวัดที่ให้นักเรียนประเมินความสุขในการเรียนรู้ของตนเองมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) พิจารณาข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.60 ขึ้นไป หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach มีค่าความเชื่อมั่นด้านผู้เรียนเท่ากับ 0.73 ด้านเพื่อน เท่ากับ 0.80 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.83 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลักษณะเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบมี 4 ตัวเลือก ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาค่า IOC พบว่า ข้อคำถามของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่า 0.60-1.00 ขึ้นไป จำนวน 40 ข้อ จากนั้นนำไปหาความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก โดยการนำฉบับร่างไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจักรัศวินวิทยานุกูลที่เคยเรียนเนื้อหา นี้ มาแล้ว จำนวน 30 คน พิจารณาข้อทดสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.20-1.00 จำนวน 30 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Kuder-Richardson (KR-20) มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92 3) แบบสอบถามความพึงพอใจมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พิจารณาข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.60 ขึ้นไป หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach ดังนี้ (1) ด้านเจตคติต่อรูปแบบมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.75 (2) ด้านครูผู้สอนมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.72 (3) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเท่ากับ 0.71 (4) ด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเท่ากับ 0.70 และความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รายละเอียดมีดังนี้

1. องค์ประกอบ และตัวชี้วัดความสุขในการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบและตัวชี้วัดความสุขในการเรียนรู้ มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านตัวนักเรียน มีตัวชี้วัดดังนี้ นักเรียนมีความภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเองสามารถปรับตัวได้ สามารถควบคุมตัวเองได้ เป็นผู้ที่มีความสุขทางจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ดียิ้มแย้มแจ่มใส เข้าเรียนสม่ำเสมอ เข้าเรียนตรงเวลา มีสุขภาพร่างกาย และความปลอดภัยจากยาเสพติด 2) ด้านเพื่อน ซึ่งมีตัวชี้วัดดังนี้ นักเรียนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมกลุ่ม ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ เข้าใจผู้อื่นไม่ด้อยค่าผู้อื่น เห็นผู้อื่นเป็นมนุษย์เหมือนกัน

1.2 องค์ประกอบและตัวชี้วัดแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านครูผู้สอน มีตัวชี้วัดดังนี้ ครูผู้สอนมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สนุกชวนให้นักเรียนสนใจบทเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ยึดนักเรียนเป็นหลัก เข้าใจความแตกต่างในด้านวัย อายุ ประสบการณ์เดิม มากกว่าหลักสูตร 2) ด้าน

สิ่งแวดล้อม มีตัวชี้วัดดังนี้ สร้างบรรยากาศให้เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมและอารมณ์ และนักเรียนกับครูมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมจัดบรรยากาศทางจิตวิทยาที่ผ่อนคลาย ไม่เครียดไม่วิตกกังวล และ 3) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีตัวชี้วัดดังนี้ ประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย วัดจากชิ้นงาน ภาระงาน ระหว่างเรียน สังเกต ซักถาม การทดสอบ หรือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่พัฒนาขึ้นของนักเรียน

2. ผลการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ หลักการ วัดดูประสงค์ การจัดการเรียนรู้ การวัด และประเมินผลความสุขในการเรียนรู้ และเงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้

2.1 หลักการ โดยจัดการเรียนรู้เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนการสอนตาม แนวพุทธวิธี จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดตามหลักของโยนิโสมนสิการจะช่วยให้ วิเคราะห์หาเหตุและผลประกอบการตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่เรียน เมื่อได้รับข้อมูลใหม่ๆ เข้ามาแล้วมีกระบวนการคิด พิจารณา ใคร่ครวญ ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีสติ เปิดใจรับฟังผู้อื่น เปิดใจทั้งครูผู้สอน การเป็นคนดี มีคุณธรรม มีสมาธิในการเรียนรู้ เห็นคุณค่าตนเองให้เกียรติตนเอง และผู้อื่น ส่งผลให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้

2.2 วัดดูประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเพื่อให้ครูผู้สอน สามารถนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม

2.3 การจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า “แฮปปี้ซิกโมเดล” (Happy six model) มี 6 ขั้นตอน ได้แก่

2.3.1 สุขกาย (Happy body) ครูผู้สอนให้ความสำคัญของสุขภาพกายของนักเรียน การจัดบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน และเชื่อมโยงให้นักเรียนรู้และเข้าใจถึงความสำคัญ ของการมีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรงเกิดจากการรู้จักใช้ชีวิต (ตรวจสอบการใช้ชีวิตของนักเรียน เช่น การรับประทานอาหาร)

2.3.2 สุขจิต (Happy relax) เป็นกิจกรรมฝึกความรู้สึกตัว เช่น เขียนเรื่องสั้น วาดภาพระบายสี การเล่นเกม กิจกรรมฝึกความรู้สึกตัว แนวเคลื่อนไหว 14 จังหวะ (ของหลวง ปู่เทียน วัดป่าสุคะโต) หรือการบริกาย เป็นกิจกรรมที่ฝึกความรู้สึกตัวโดยใช้กายเป็นฐานขั้นนี้ เป็นการใช้ร่างกาย (Body) เชื่อมโยงสู่จิตใจ ใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวของร่างกายฝึกสติ

2.3.3 สุขใจ (Happy heart) ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นโค้ช ให้ข้อมูลเพื่อกระตุ้น การเรียนรู้ (Feed-up) การใช้พลังคำถาม (Power questions) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้นักเรียนเปิดใจ ผู้สอนเปิดใจ โดยใช้กิจกรรมรับฟัง 4 ระดับ ของทฤษฎีตัวยู ฟังอย่างลึกซึ้ง ไม่ด่วนสรุป ไม่ด่วนตัดสินว่าผิดหรือถูก ดี ไม่ดี ปฏิบัติกับนักเรียนด้วยความเคารพ ตักดีศรีความเป็นมนุษย์

2.3.4 สุขเรียนรู้ (Happy brain) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนกำหนดวิธีการเรียนรู้ ร่วมกับครูผู้สอน โดยผู้สอนกำหนดโจทย์ใช้คำถามกระตุ้นคิดมีความกระตือรือร้น (Active Learning) การใช้วิธีการแห่งปัญญา วิธีคิดแบบแยกกาย (โยนิโสมนสิการ) มีดังนี้ 1) ครูผู้สอน เสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญของบทเรียน 2) นักเรียนร่วมกับครูผู้สอนค้นหาแหล่งข้อมูล

3) นักเรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล โดยใช้ทักษะที่เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ 4) ครูจัดกิจกรรมกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาสาเหตุที่แท้จริง หาวิธีแก้ไข ปัญหา ลงมือค้นคว้า คิดวิเคราะห์และสรุปความคิด 5) นักเรียนสรุปประเด็นของข้อมูล ความรู้โดยวิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดสอบจัดเป็นทางเลือกและทางออกของการแก้ไขปัญหา 6) นักเรียนดำเนินการเลือกและตัดสินใจ 7) นักเรียนฝึกปฏิบัติลงมือทำตามที่ตัดสินใจเลือก

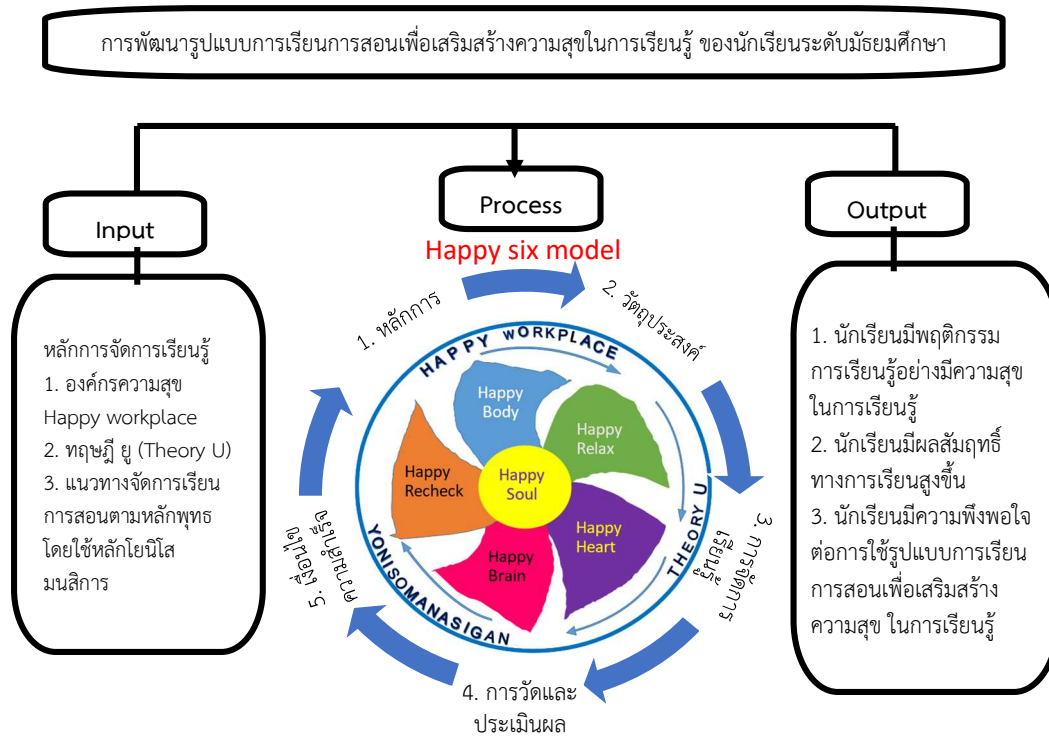
2.3.5 สุขในตน (Happy soul) เป็นการบูรณาการทุกขั้นตอนที่จัดกิจกรรมมาแล้ว จะเกิดคุณธรรมระหว่างจัดกิจกรรม หรือหลังจัดกิจกรรม ครูกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงคุณธรรมพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม คือ หิริ โอตตัปปะ ความละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำของตน กระตุ้นนักเรียนให้คิดวิเคราะห์คุณธรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ว่ามีคุณธรรมอะไรบ้างที่ทำให้เราประสบความสำเร็จ หรือขาดคุณธรรมอะไร จะทำให้งานหรือกิจกรรมไม่ประสบความสำเร็จ และ Happy soul ยังเป็นผลของการฝึกจิตจดจ่อกับกิจกรรมที่ทำให้ฝึกสติให้มีสมาธิมากขึ้น ทำให้นักเรียนมีคุณธรรม มีความมั่นใจในตนเอง ควบคุมตนเองได้ และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

2.3.6 สุขทบทวน (Happy recheck) เป็นขั้นตอนการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทบทวนกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของการประเมินบนฐานทฤษฎี ยู การประเมินผลการเรียนรู้และสะท้อน (Reflection) ไปยังนักเรียน นักเรียนได้รับการสะท้อนผลเชิงบวกจากครูผู้สอนแนวทางในการประเมินนักเรียนมีดังนี้ 1) นักเรียนสะท้อนความคิดหลังจากการฝึกการฟัง 2) นักเรียนพิจารณาถึงผลสำเร็จของงาน จุดเด่น และจุดที่ต้องปรับปรุงผลงาน และ 3) ประเมินประเมินผลการพัฒนา ผลสำเร็จหรือความก้าวหน้า โดยครูผู้สอน และเพื่อนตามเกณฑ์ที่กำหนดร่วมกัน

2.4 การวัดและประเมินผลความสุขในการเรียนรู้ วัดพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความสุขในการเรียนรู้ ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และนักเรียนประเมินตนเองโดยใช้แบบวัดความสุขในการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.5 เงื่อนไขความสำเร็จ การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของ “แฮปปี้ซิกโมเดล (Happy six model)” มีดังนี้ 1) บทบาทครูผู้สอนต้องศึกษาคู่มือของรูปแบบ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง 6 ขั้นตอน และทำหน้าที่เป็นโค้ชให้ข้อมูลเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ มีการวัดผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน 2) บทบาทของนักเรียน เป็นผู้ฟังที่ดีฝึกการฟัง 4 ระดับ ตามทฤษฎี ยู มีความอดทน ใส่ใจสุขภาพกายของตนเอง รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มรับผิดชอบและช่วยเหลือกลุ่มให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมจนสำเร็จตามกำหนด และ 3) แนวทางจัดกิจกรรมฝึกการฟัง 4 ระดับตามทฤษฎี ยู (Theory U) จัดกิจกรรมฝึกการฟังให้นักเรียน โดยการแทรกกิจกรรมการฟังอย่างน้อยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 เป็นเรื่องความภูมิใจของตนเอง ครั้งที่ 2 เรื่องความดีที่ทำ เช่น เรื่องจิตอาสา ครั้งที่ 3 เป็นเรื่องที่ตนเองเคยทำไม่ดี และอยากขอโทษ เรื่องที่ 4 สมมติว่าวันนี้เป็นวันสุดท้ายของชีวิต อยากทำอะไรมากที่สุดเพราะอะไร

การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นี้ กระบวนการ มี 5 องค์ประกอบ และมีการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน “แฮปปี้ซิกโมเดล” (Happy six model) รายละเอียดปรากฏดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้

องค์ประกอบ ตัวชี้วัด ความสุขในการเรียนรู้	N	หลังทดลอง		ก่อนทดลอง		t	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านนักเรียน	15	4.23	0.37	3.35	0.53	11.31*	.000
2. ด้านเพื่อน	15	4.54	0.27	3.94	0.55	6.82*	.000
รวม	15	4.39	0.32	3.65	0.54	9.62*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

คะแนน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังทดลอง	15	21.33	3.77	17.32*	.000
ก่อนทดลอง	15	11.33	4.30		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเจตคติต่อรูปแบบการเรียนการสอน	4.12	0.54	มาก
2. ด้านครูผู้สอน	4.54	0.36	มากที่สุด
3. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.05	0.51	มาก
4. ด้านความเป็นประโยชน์	3.97	0.45	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.17	0.46	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.46)

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามรูปแบบ “แฮปปี้ซิกโมเดล (Happy six model)” มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ความเอาใจใส่ต่อผู้เรียนให้ความสำคัญกับผู้เรียนในฐานะที่เป็นมนุษย์ โดยไม่มีอคติต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีสุขภาพกายที่ดีสมบูรณ์ทั้งกายและใจ ไม่มีความเครียด ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างตนเองกับเพื่อน และสิ่งแวดล้อมผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม 3) การ

จัดการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ สุขกาย (Happy body) สุขจิต (Happy relax) สุขใจ (Happy heart) สุขเรียนรู้ (Happy brain) สุขในตน (Happy soul) และสุขทบทวน (Happy recheck) 4) การวัดและประเมินผลความสุขในการเรียนรู้โดยสังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความสุขในการเรียนรู้ ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และนักเรียนประเมินตนเองโดยใช้แบบวัดความสุขในการเรียนรู้ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ เริ่มจากการจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน สถานที่จัดกิจกรรมที่เหมาะสม ร่มรื่น อากาศโปร่ง เย็นสบาย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน ครูผู้สอนมีอารมณ์ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง และต้องใช้จดทนในการรับฟังนักเรียนอย่างตั้งใจ อย่าด่วนตัดสินนักเรียนก่อนที่จะรับฟัง และนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาไตร่ตรองก่อนที่จะตัดสินนักเรียน และครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมฝึกการฟัง 4 ระดับของทฤษฎีตัวยู ยู ฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังเสียงด้วยหัวใจ ไม่ด่วนสรุปไม่ด่วนตัดสินว่าผิดหรือถูก ดี ไม่ดี ในการสอนต่อเนื่องกัน อย่างน้อย 4 ครั้ง ส่งผลให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์การเรียนหลังการใช้รูปแบบสูงขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

1. องค์ประกอบตัวชี้วัดความสุขในการเรียนรู้ และแนวทางการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ พบว่า ตัวชี้วัดความสุขในการเรียนรู้ มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านนักเรียน และด้านเพื่อน แสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันเป็นยุคที่การศึกษาให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 การเรียนการสอนต้องมีการปรับรูปแบบให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ต้องมีความสมดุลในการจัดกระบวนการเรียนการสอน บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม โดยให้นักเรียนได้สนุกสนานกับกิจกรรมการเรียน และเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง และกระบวนการประเมินตามสภาพจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดา หวังราชิต (2557, น. 160) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา” พบว่า ด้านเพื่อนเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญกับนักเรียนมาก เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีความสุขในการมาโรงเรียน มีความสุขในการเรียนรู้ ส่วนองค์ประกอบแนวทางการจัดการเรียนการสอนมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัดและประเมินการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่ง สอดคล้องกับแนวคิด ธันวธิดา วงศ์ประสงค์, อุดม วงษ์สิงห์, ผลิพร ธีญญอนันต์ผล และสมชนก ลาดาดก (บ.ก.) (2561, น. 80) ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าโรงเรียนจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสุข ครูต้องมีอาชีพ ครูต้องพัฒนาตนเองเสมอด้วยวิชาชีพที่ครุมี ด้วยการดูแลเด็กนักเรียนอย่างใส่ใจนักเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของมารุต พัฒนา (2557, น. 8-14) กล่าวถึง ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้มีความสุขในการเรียนรู้ คือ ปัจจัยด้านครูผู้สอนมีบุคลิกภาพที่ดีและมีความเอื้ออาทรต่อนักเรียนมีการจัดการ

การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ปัจจัยสิ่งแวดล้อม จัดบรรยากาศทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดบรรยากาศทางจิตวิทยาที่ผ่อนคลายไม่เครียด

2. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.59) ด้านมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.61) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.59) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ยึดนักเรียนเป็นสำคัญจัดการเรียนการสอนตามแนวทางพุทธวิธี โดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ ทฤษฎีตัวยู (Theory U) ของ ออโตโต ชาร์เมอร์ พร้อมทั้งนำเอาแนวคิด Happy workplace มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ “แฮปปี้ซิกโมเดล (Happy six model)” โดยจัดบรรยากาศที่เหมาะสมให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย ครูผู้สอนมีอารมณ์ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง และอดทนในการรับฟังนักเรียนอย่างตั้งใจ ครูทำหน้าที่เป็นโค้ชให้ข้อมูลเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การใช้คำถามเป็นผู้ฟังที่ดี เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดแสดงความรู้สึกได้ การวัดผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน จึงส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Gagné, Briggs and Wager (1992, pp. 39-40) การจัดการเรียนรู้ควรมีความหลากหลายเหมาะสมกับบริบท ตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภา วาสนาสมปอง (2563, น. 113) ได้ศึกษาผลของรูปแบบการเรียนรู้แบบนำความสุขสู่เด็กที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดของบูลม ในรายวิชากายภาพ วิทยาศาสตร์และสรีรวิทยา พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ช่วยทำให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ได้จริงและกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือ

3. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้หลังการใช้รูปแบบ สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ “แฮปปี้ซิกโมเดล (Happy six model)” ก่อนการจัดการเรียนรู้ครูศึกษาข้อมูลวิธีการจัดกิจกรรมจากคู่มือการใช้รูปแบบ และแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ “แฮปปี้ซิกโมเดล (Happy six model)” ก่อนนำไปใช้สอนจริง อีกทั้งระหว่างการทำกิจกรรมของนักเรียน มีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง มีการกำกับเวลาให้ตรงตามที่ระบุในแผนการจัดการเรียนรู้ จัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ไม่ทำให้นักเรียนเครียด ไม่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงด้านเดียวแต่ให้ความสำคัญกับทุกด้านจนทำให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตรรัตน์ วชิษฐ์พลพงศ์ (2558, น. 255) ได้พัฒนารูปแบบการเสริมพลังเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า พัฒนาการการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน ในภาพรวมทุกองค์ประกอบเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดหทัย รุจิรัตน์ (2558, น. 185) ได้พัฒนารูปแบบการเสริมพลังเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างมีความสุขของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีผลการประเมินความสุขอยู่ในระดับมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง

ในด้านผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีผลความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านครูผู้สอน อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนมีบุคลิกยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม ให้ความสนใจ และให้ความสำคัญนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาค ไม่ทำให้นักเรียนเครียด ไม่มีอคติกับนักเรียน ปฏิบัติตนกับนักเรียนตามหลักของพระพุทธศาสนา และเอาใจใส่นักเรียนทุกๆ ด้าน จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ “แฮปปี้ซิกซ์โมเดล (Happy six model)” สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิถีรัตน์ วชิษฐ์พลพงศ์ (2558, น. 255) ได้พัฒนารูปแบบการเสริมพลังเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้มีความสุขของนักศึกษา คือ ปัจจัยด้านครูผู้สอน มีผลที่ทำให้นักศึกษา มีความสุขในการเรียนรู้ และมีความพึงพอใจมาก ได้แก่ มีความรักเมตตาต่อผู้เรียนอย่างจริงใจ มีอารมณ์ดี ใจดี มีอารมณ์ขัน มีประสบการณ์ในวิชาที่สอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 การจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนครูผู้สอนควรทำหน้าที่เป็นโค้ชให้ข้อมูลเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ โดยใช้คำถามหรือกำหนดสถานการณ์ให้นักเรียนปฏิบัติจะช่วยให้ให้นักเรียนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมคลายกังวล (Happy relax) และสนใจฟัง (Happy heart) ส่งผลให้นักเรียนมีความตื่นตัวที่จะได้ร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน

1.2 ครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมที่จะทำให้ให้นักเรียนได้ฝึกอย่างต่อเนื่อง คือ สุขจิต (Happy relax) เป็นกิจกรรมผ่อนคลายฝึกจิตจดจ่อกับสิ่งที่ทำอยู่ อยู่กับปัจจุบัน, สุขใจ (Happy heart), เป็นกิจกรรมฝึกการฟัง 4 ระดับ ฝึกเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดีเปิดใจรับฟังซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนและครูมีความสุขในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้วิธีสอน สื่อและเทคโนโลยี เช่น การสอนโดยใช้สื่อออนไลน์นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้

2.2 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2558). การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน. กรุงเทพฯ: คอมเมอร์เชียล เวิลด์ มีเดีย.

- ฐิติรัตน์ วลีษฐ์พลพงศ์. (2558). ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุขเชิงพุทธบูรณาการในการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย).
- ทิตนา แคมมณี. (2559). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธันว์ธิดา วงศ์ประสงค์, อุดม วงษ์สิงห์, พลพร ัญญอนันต์ผล และสมชนก ลาดดก (บ.ก.). (2561). สูตรห้องเรียนสุข สนุกสอน. กรุงเทพฯ: มาตาการพิมพ์.
- มารุต พัฒนา. (2557). การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิด และความสุขในการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ลัดดา หวังภษิต. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2557). การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลภา วาสนาสมปอง. (2563). ผลของรูปแบบการเรียนรู้แบบนำความสุขสู่ผู้เรียนที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดของบลูม ในรายวิชากายภาพ วิทยาศาสตร์และสรีรวิทยา (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2564). รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2562-2564 (Education in Thailand. 2019-2021). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุดหทัย รุจิรัตน์. (2558). รูปแบบการเสริมพลังเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนระดับประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- อธิวัฒน์ เจียวิวรรณ์กุล. (2557). สรรสาระองค์กรแห่งความสุข เล่ม 2: เรื่องดีๆ ของความสุขในองค์กร. กรุงเทพฯ: พีเอ ลิฟวิ่ง.
- Gagne, M., Briggs, J. & Wager, W. (1992). *Principle of instructional design* (4th ed.). San Diego: Harcourt Brace.
- Scharmer, C. O. (2007). *Theory U: Leading form the future as it emerges*. Cambridge: Massachusetts.